

Kungl. Vetenskapsakademien har till uppgift att främja vetenskaperna och stärka deras inflytande i samhället.
The Royal Swedish Academy of Sciences has as its aim to promote the sciences and strengthen their influence in society.

Debatt: Politikerna måste ta större ansvar för debatten

Falska nyheter och faktaresistens har blivit återkommande inslag i samhällsdebatten. Politiker måste ta ett större ansvar för att samhällsdebatten i högre utsträckning bygger på kunskap, skriver Göran K. Hansson och Hans Ellegren vid Kungl. Vetenskapsakademien.

Under de senaste åren har falska nyheter och faktaresistens blivit återkommande inslag i samhällsdebatten, både i Sverige och i resten av världen. Om folkvalda politiker och andra opinionsbildare bortser från kända fakta och sprider felaktiga uppgifter för att stärka sin argumentation, hotas demokratin. Det kan också leda till sämre eller i värsta fall farliga politiska beslut.

En del hävdar att all kunskap går att ifrågasätta och att forskningen haft fel förut. Det är naturligtvis korrekt. En del av forskningens natur är att ständigt ifrågasätta och testa gällande uppfattningar. Samtidigt går det inte att bortse från att risken för att uppgifter som bygger på en gedigen vetenskaplig prövning ska visa sig vara felaktiga är långt mindre än uppgifter som främst bygger på spekulation och inte går att kontrollera. Vi skulle få en bättre samhällsdebatt om vi lärde oss att tydligare se skillnad på olika kvaliteter i de argument och uppgifter som förekommer i debatten.

Inom Kungl. Vetenskapsakademien menar vi att det offentliga samtalet i hög grad bör grundas på kunskap. Det är en viktig förutsättning för att politikerna i Blekinge och på riksnivå ska klara att ta sig an vår samtids stora samhällsutmaningar. Klimatförändringar, digitalisering och internationell ekonomi är några aktuella exempel på brännande samhällsutmaningar där forskningsbaserad kunskap borde spela en större roll. På det lokala och regionala planet kan vetenskapliga fakta utnyttjas bättre i till exempel samhällsplanering och sjukvårdsorganisation.

Sverige är ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer, och en ledande kunskapsnation. Tröskeln att vända sig till forskarna och använda nyförvärvad kunskap är inte särskilt hög. Men det kräver politisk vilja och handlingskraft. Den fria forskningens betydelse för samhällsutvecklingen måste bli en självklarhet för politiker på alla nivåer.

Även vi forskare behöver ta ett större ansvar för samhällsdebatten. Därför tar nu Kungl. Vetenskapsakademien initiativ till ett årligt återkommande forum kallat Forskning och politik. Syftet är att med utgångspunkt i aktuella politiska utmaningar främja ett ökat utbyte mellan forskning och politik, och höja kunskapsnivån i det offentliga samtalet.

Ett samhälle som baserar politiska beslut på en fri debatt grundad i kunskap har goda förutsättningar att samtidigt bygga en stark demokrati och möta framtidens utmaningar. För att det ska vara möjligt krävs att politikerna i Blekinge och i resten av landet tar ett större ansvar för debatten.

Göran K. Hansson

Ständig sekreterare, Kungl. Vetenskapsakademien

Hans Ellegren

Vice preses, Kungl. Vetenskapsakademien

Artikeln publicerades i ett flertal svenska dagstidningar i augusti 2019.